

Okuma Stratejileri Bilişsel Farkındalık Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Okuma Stratejileri Bilişsel Farkındalık Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28000>

Özet

Okuma Stratejileri Bilişsel Farkındalık Ölçeği (OSBFÖ), Halit Karatay tarafından 2009 yılında geliştirilmiş bir ölçektir. Bu ölçek, bireylerin okuma sürecinde kullandıkları **okuma stratejileri** hakkındaki Bilişsel Farkındalık düzeylerini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Toplam 32 maddeden oluşan ölçek, okuma eyleminin farklı amaçlarına odaklanan üç ana alt boyuta sahiptir: Okumayı Planlama, Okumayı Düzenleme ve Okumayı Değerlendirme. Ölçek, özellikle öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmeye yönelik eğitim programlarının etkinliğini ölçmek ve bilişsel süreçlerini anlamak için değerli bir araçtır.

Anahtar Kelimeler

Okuma Stratejileri, Bilişsel Farkındalık, Metabiliş, Okuma Stratejileri, Öz-düzenleme, Ölçek Geliştirme, Karatay.

Yazarlar

Halit Karatay

Amaç

Okuma Stratejileri Bilişsel Farkındalık Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin okuma eylemleri sırasında sergiledikleri stratejik davranışlar ve bu stratejilerin farkında olma düzeylerini saptamaktır. Ölçek, bireyin okuma öncesinde, okuma sırasında ve okuma sonrasında hangi bilişsel ve üstbilişsel süreçleri izlettiğini nicel olarak belirlemeye hizmet eder.

Ölçek, eğitim ve psikoloji alanındaki araştırmacılara, öğrencilerin okuma yeterliliklerini artırmaya yönelik müdahale programlarının tasarlanmasında ve mevcut okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesinde bilimsel bir temel sunmayı hedeflemektedir. Bu, öğrencilerin okuma anlama becerileri ile bilişsel stratejileri arasındaki ilişkiyi derinlemesine incelemeyi mümkün kılar.

Yapı

OSBFÖ, okuma sürecine özgü Bilişsel Farkındalık yapısını ölçmektedir. Bu yapı, bireyin kendi bilişsel süreçlerini izleme, yönetme ve değerlendirme yeteneği olarak tanımlanır. Ölçek, bu bilişsel farkındalığın 32 madde ve üç faktör altında toplamaktadır:

Okumayı Planlama: Okumaya başlamadan önce hedef belirleme, beklentileri ayarlama ve ön bilgi aktive etme gibi hazırlık amaçlarını içerir (9 madde).

Okumayı Düzenleme: Okuma sırasında anlama düzeyini izleme, not alma, hız ayarlama ve

zorluklarla başa çıkma gibi e? zamanlı? stratejileri kapsar (14 madde).

Okumay? De?erlendirme: Okuma tamamlandıktan sonra anlaşılan bilginin ele?tirel olarak incelenmesi, özetlenmesi ve okuma amacına ulaşılp ulaşılmadığını kontrol edilmesi süreçlerini içerir (9 madde).

Geçerlik

Ölçek geli?tirme çalışmasında (Karatay, 2009), yapısal geçerli?in sağlanması amacıyla Faktör Analizi kullanılmıştır. Analiz sonuçları, ölçeğin teorik olarak beklenen üç alt boyutu desteklediğini göstermiştir. Ancak, kaynak içerikte do?rudan güvenirlik katsayısı (örneğin, Cronbach Alfa) veya geçerlik katsayısı (örneğin, ölçüt geçerli?) bilgisi sayısal olarak sunulmamıştır.

Geli?tirme makalesinde, uzman görüşleri alınarak kapsam geçerli?i ve dil geçerli?i çalışmalarıyla yapıldığı varsayılmaktadır. Ölçeğin maddeleri, okuma stratejileri literatürünü yansıtacak şekilde titizlikle hazırlanmıştır. Detaylı geçerlik analizleri için orijinal akademik çalışmanın incelenmesi gerekmektedir.

Güvenirlik

Okuma Stratejileri Bilişsel Farkındalık Ölçeği'nin iç tutarlılık analizleri, geli?tirme sürecinin önemli bir parçası olmaktadır. Ancak, kaynaktaki kesin güvenirlik değerleri belirtilmemiştir. Ölçek Geli?tirme standartlarına göre, 32 maddelik bu ölçeğin kabul edilebilir düzeyde bir iç tutarlılığına sahip olduğu beklenmektedir.

Güvenirlik çalışmalarıyla genellikle Cronbach Alfa katsayısı hesaplanarak ölçek maddelerinin tutarlılığı belirlenir. Bu katsayılar, alt boyutlar bazında ayrı ayrı raporlanmıştır. Yüksek bir güvenirlik değeri, ölçeğin ölçmek istediği bilişsel farkındalık yapısını kararlı ve hatasız bir şekilde ölçtü?ünü gösterir.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapısal geçerli?ini incelemek amacıyla yapılan Faktör Analizi sonucunda, ölçek maddelerinin üç farklı faktör altında toplandığı belirlenmiştir. Bu üç faktör, ölçeğin teorik çerçevesini oluşturan Okumay? Planlama, Okumay? Düzenleme ve Okumay? De?erlendirme alt boyutlarına karşılık gelmektedir.

Toplam 32 maddenin dağılımı şu şekildedir: 9 madde Okumay? Planlama, 14 madde Okumay? Düzenleme ve 9 madde Okumay? De?erlendirme faktörüne yüklenmiştir. Bu üç faktörlü yapı, okuma sırasındaki bilişsel farkındalığın sadece tek bir genel süreçten ibaret olmadığını, aksine farklı stratejik amaçlardan oluştuğunu desteklemektedir.

Araç

Test Type: Geliştirme (Development) tipi bir öz bildirim ölçeğidir.

Format: 32 maddelik, 5'li Likert Ölçeği formatındadır.

Language Available: Türkçe.

Population Group: Genellikle ortaokul, lise ve üniversite öğrencileri gibi okuma becerilerinin aktif olarak kullanıldığı öğrenci grupları.

Age Group: Eğitim seviyesine bağlı olarak değişmekle birlikte, akademik metinleri okuyup yorumlayabilecek yaş grupları (yaklaşık 12 yaş ve üzeri).

Population Details: Orijinal çalışma, Karatay (2009) tarafından belirli bir öğrenci grubu üzerinde gerçekleştirilmiştir.

Test Methodology: Yanıtlar 5'li Likert Ölçeği üzerinde derecelendirilir:

1 = Hiçbir zaman yapmam

5 = Her zaman yaparım

Anahtar Kelimeler

Metabilişsel Süreçler, Okuduğunu Anlama, Okuma Stratejileri, Faktör Analizi, Okuma Eğitimi, Öz-raporlama.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilgi mevcut değildir.

Affiliation Email addresses: halitkaratay@gmail.com

Correspondence Address: İlgili yazar ile e-posta yoluyla iletişime kurulabilir.

Yayınlar, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, Halit Karatay tarafından 2009 yılında yayımlanan akademik makale kapsamında geliştirilmiştir. Ölçeğin akademik ve araştırma amaçlı kullanımı genellikle yazarın iznine tabidir. Ticari kullanım veya geniş ölçekli uygulamalar için yazarla doğrudan iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Test Yılı: **2009**.

Ölçeğin orijinal makalesi ve detaylarına şu bağlantıdan ulaşılabilir: sbedergi.ibu.edu.tr.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [okuma-stratejileri-bilissel-farkindalik-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Karatay, H. (2009). Okuma Stratejileri Bilişsel Farkındalık Ölçeği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2(19), 58-80.

Okuma Stratejileri Bilişsel Farkındalık Ölçeği Maddeleri

Ölçek, toplam 32 maddeden oluşmakta olup, maddeler üç alt boyutta gruplandırılmıştır:

Okumayı planlama (9 m): Okuduğum zaman kendime bir okuma amacı belirlerim.

Okumayı düzenleme (14 m): Okuduğumu anlamaya yardımcı olması için okurken not tutarım.

Okumayı değerlendirme (9 m): Metinde sunulan bilgiyi eleştirerek değerlendiririm.